

като по-рѣшителенъ протестъ противъ османския режимъ, хайдутското движение започнало да се изразжда тждѣва въ политическо движение. Великотурскиятъ патриоти се обезпокоиха. Мидхатъ паша се закахъри да слѣе българския елементъ въ голѣмия потокъ на османското племе, и при тази непосилна за него работа, той бѣше прѣдложилъ особни административни и училищни реформи: асимилацията на християнитѣ Мидхаду се виждала толкова по-лесна, защото въ това му идеше на помощъ и политиката на европейската дипломация. Съ малка разлика въ основата на тактиката, сжщето мислѣлъ и Чайка Чайковски. Той смѣталъ да се даде нѣкаква автономия на дунавскитѣ славяни, но да бждатъ подчинени на Турция и да работятъ за нейното величие. За да се постигне това, трѣбва да се въведе обща воинска повиностъ за мюсюлмани и християни. Асимилацията ще бжде пълна, а тронътъ на султана ще добие една „яка подпора“. Кѣмъ тие практически срѣдства Садкъ паша прѣдложилъ и друго: да се захване съ прѣвѣзпитанието на младежъта. Франция, която желаше една силна Турция, го насърдавала въ тая просвѣтителна акция. Самъ Гизо, който бѣше дѣйствувалъ съ голѣма жестокостъ противъ юлскитѣ революционери, подпомагалъ парично Чайковски, за да прѣвѣзпита „българската младежъ“ въ такъвъ духъ, че „да бжде една гаранция за вѣрностъ спрямо Високата порта“. Всичко това трѣбвало да се направи чась по-скоро отъ гледището на една велика идея: засилени така около трона на Великия падишахъ, засилена самата Турция съ новия асимилиранъ християнски елементъ, единъ прѣкрасенъ день ще нахѣлтатъ войскитѣ имъ въ Полша, ще провъзгласятъ нейната независимостъ, а слѣдъ това оржжията ще бждатъ обѣрнати и противъ Русия... Отъ гледището на тая велика утопия Чайковски осждилъ полската революция прѣзъ 1863. година. По-първитѣ възстания, въ които участвувахе, го бѣха научили, че Полша